

RADNI ODNOSI

1. Ako se kod tužitelja ne radi o profesionalnoj nesposobnosti za rad, niti o neposrednoj opasnosti od nastanka invalidnosti, poslodavac nije u obvezi zatražiti prethodnu suglasnost nadležne službe zapošljavanja iako kod poslodavca nije utemeljeno radničko vijeće niti je imenovan sindikalni povjerenik, poslodavac prije otkazivanja ugovora o radu nije bio dužan zatražiti mišljenje sindikata kojeg je tužitelj član, budući da ta okolnost nije od nikakvog značaja za ocjenu dopuštenosti odluke o otkazu ugovora o radu.

Iz obrazloženja:

Prvostupanjski sud je ujedno utvrdio da tuženik nije u obvezi u smislu odredbe čl. 85., st. 2. Zakona o radu (N.N., br. 137/04. – pročišćeni tekst – dalje: ZR) zatražiti prethodnu suglasnost nadležne službe zapošljavanja, s obzirom da kod tuženika nije utemeljeno radničko vijeće, budući da se kod tuženika ne radi o profesionalnoj nesposobnosti za rad niti o neposrednoj opasnosti od nastanka invalidnosti. Neosporavajući zaključak prvostupanjskog suda da tuženik u konkretnom slučaju nije bio u obvezi prije otkazivanja ugovora o radu zatražiti prethodnu suglasnost nadležne službe zapošljavanja u smislu odredbe čl. 85., st. 2. ZR-a, tužitelj u žalbi ističe da tuženik prije otkazivanja ugovora o radu nije zatražio mišljenje sindikata kojeg je tužitelj član

i da je stoga zbog propusta tuženika u izvršenju zakonske obveze savjetovanja prije donošenja odluke o otkazu, pobijana odluka o otkazu ništavna. U odnosu na žalbene navode tužitelja valja navesti da je u smislu odredbe čl. 152. ZR-a prije donošenja odluke važan za položaj radnika, među ostalim i odluke o otkazu, poslodavac se dužan savjetovati s radničkim vijećem o namjeravanoj odluci, te priopćiti podatke važne za donošenje odluke i sagledavanje njezinog utjecaja na položaj radnika. Prema odredbi čl. 155., st. 3. ZR-a, ako kod poslodavca nije utemeljeno radničko vijeće, sindikalni povjerenik ima sva prava i obveze radničkog vijeća propisane ovim Zakonom. Tijekom prvostupanjskog postupka nije bilo sporno da kod tuženika nije utemeljeno radničko vijeće, a nije bila sporna ni činjenica da nije imenovan, odnosno izabran sindikalni povjerenik koji zastupa zaposlenike tuženika, a koji ima prava i obveze radničkog vijeća. Stoga je potpuno neutemeljena žalbena tvrdnja tužitelja da je tuženik prije otkazivanja ugovora o radu tužitelju bio dužan zatražiti mišljenje sindikata kojeg je tužitelj član, jer tužitelja valja upozoriti da u smislu odredbe čl. 189., st. 2. ZR-a sindikati koji imaju članove zaposlene kod određenog poslodavca mogu imenovati ili izabrati jednog ili više sindikalnih predstavnika, odnosno sindikalnog povjerenika, u skladu s odredbom čl. 189., st. 7. ZR-a, zbog čega okolnost da tuženik prije donošenja odluke o otkazu nije zatražio mišljenje

sindikata kojeg je tužitelj član, nije od nikakvog značaja za ocjenu dopuštenosti pobijane odluke o otkazu, uz nespornu činjenicu da kod tuženika nije imenovan, odnosno izabran sindikalni povjerenik, pa je stoga neosnovana i žalbena tvrdnja tužitelja da je odluka o otkazu ništavna u smislu odredbe čl. 152., st. 11. ZR-a.

Županijski sud u Varaždinu, Gž-2027/05-2 od 13.2.2006.

2. Ako radnik nije primao plaću na koju je imao pravo, pa odlukom suda bude vraćen na rad, ima pravo na isplatu plaće koja bi mu bila isplaćena za zadnja tri mjeseca prije vraćanja na rad.

Iz obrazloženja:

Prema ocjeni ovoga Suda prvostupanjski sud je pogrešno primijenio materijalno pravo kada je zaključio da drugotuženik nije ni u kakvoj obvezi na isplatu naknade plaće tužiteljici. Naime, točno je da iz činjeničnog stanja kako ga je utvrdio prvostupanjski sud ne proizlazi da bi drugotuženik preuzeo obvezu u svoje ime isplate plaće radnicima društava kćeri, ovdje konkretno prvotuženika, ali se citiranim odlukama svojeg upravnog odbora on obvezao da će iz prihoda od najamnine koje će na njegov račun doznačivati ta društva isplaćivati plaće njihovim radnicima. Stoga bi postojala obveza drugotuženika na isplatu naknade plaće tužiteljici iz sredstava koja je primio od prvotuženika po navedenoj osnovi, pod uvjetom da ta sredstva nisu utrošena za isplatu plaća radnika prvotuženika.

Drugostupanjski sud odgovornost drugotuženika nalazi u primjeni odredaba čl. 10., st. 3. Zakona o trgovačkim društvima i čl. 452. Zakona o obveznim odnosima.

Prema ocjeni ovoga Suda pravilno je stajalište nižestupanjskih sudova da tužiteljica ima pravo na naknadu plaće za navedeno razdoblje na temelju čl. 85., st. 3. Zakona o radu (dalje: ZR), jer je do prekida rada došlo zbog okolnosti za koje ona nije odgovorna. Suprotno navodima u reviziji naknada plaće ne utvrđuje se primjenom odredbe čl. 424. ZR-a, jer je ta odredba sadržavala samo

ovlaštenje Vlade Republike da odredi najnižu plaću koje je prestalo 1. siječnja 1998. godine. Međutim, opravdano se u reviziji i zahtjevu za zaštitu zakonitosti ističe da je visina naknade plaće utvrđena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava. Naime, ako visina naknade plaće nije utvrđena Pravilnikom o radu prvotuženika, odnosno kolektivnim ugovorom, a budući da tužiteljica prije vraćanja na rad s porodnog dopusta 1. travnja 1998. godine nije primala plaću, po pravnom shvaćanju ovoga Suda, tužiteljica ima pravo na naknadu plaće u visini prosječne plaće koja bi joj bila isplaćena da je bila na radu u zadnja tri mjeseca prije vraćanja na rad, pa su u tom dijelu nižestupanjski sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo.

Vrhovni sud RH, rev. 1070/03-2 i Gzz 333/03-2 od 12.1.2006.

3. Dopis u kojem direktor „daje svoje mišljenje“ i „iznosi svoje stavove“ ne predstavlja naknadno donesenu odluku o zahtjevu podnositeljice za zaštitu prava koja bi joj pružala mogućnost za traženje sudske zaštite u propisanom roku.

Iz obrazloženja:

Ponavljajući navode koje je isticala u reviziji podnositeljica u bitnome smatra da joj je rok za podnošenje tužbe počeo teći nakon što je zaprimila tuženikovu odluku o odbijanju njezinog prigovora. Također smatra da su sudovi pogrešno ocijenili da dopis tuženika kojeg je potpisao direktor ne bi bio odluka o odbijanju prigovora protiv odluke o otkazu ugovora o radu, od čijeg primitka treba računati rok za podnošenje tužbe.

U postupku koji je prethodio ustavnosudskom, sudovi su utvrdili da je podnositeljica protiv odluke tuženika o otkazu ugovora o radu od 17. veljače 2000. godine podnijela zahtjev za zaštitu prava 25. veljače 2000. godine, da tuženik nije u zakonskom roku od 15 dana donio nikakvu odluku o tom zahtjevu, te da je podnositeljica tužbu podnijela 25. travnja 2000. godine, a zadnji dan roka je bio 29. ožujka 2000. godine. Sudovi su nadalje utvrdili da je 10. travnja 2000. godine direktor proizvodnje tuženika uputio podnositeljici

ci dopis u kojem navodi da o njezinom zahtjevu „daje svoje mišljenje“ i „iznosi svoje stavove“. Drugostupanjski i Vrhovni sud ocijenili su da taj dopis direktora tuženika od 10. travnja 2000. godine ne predstavlja naknadno donesenu odluku o zahtjevu podnositeljice za zaštitu prava koja bi joj pružala mogućnost za traženje sudske zaštite u propisanom roku od donošenja te odluke.

Pozvavši se na odredbe članka 126. Zakona o radu (N.N., br. 38/95., 54/95., 65/95., 102/98., 17/01., 82/01., 114/03., 142/03., 30/04. i 68/05.), kojima je propisan pravni put i rokovi zaštite povrijeđenog prava iz radnog odnosa, Županijski i Vrhovni sud ocijenili su da je podnositeljica tužbu zbog zaštite svojeg prava iz radnog odnosa podnijela nakon proteka zakonom propisanog roka.

Ocijenjujući razloge ustavne tužbe sa stajališta članka 14., stavka 2. Ustava, Ustavni sud ističe sljedeće:

Ocjenu vezanu uz osiguranje i provedbu tog ustavnog jamstva u konkretnom slučaju proveo je Vrhovni sud Republike Hrvatske u skladu sa člankom 118., stavkom 1. Ustava, koji propisuje: «Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviše sud, osigurava jednaku primjenu zakona i ravnopravnosti građana.»

Članak 24., točka 1. Zakona o sudovima (N.N., br. 150/05. i 16/07.) propisuje: «*Vrhovni sud Republike Hrvatske: 1. osigurava jedinstvenu primjenu zakona o ravnopravnosti građana, te jednakost svih pred zakonom.*»

Vrhovni sud RH postupio je u granicama svoje nadležnosti propisane člankom 118., stavkom 2. Ustava. Pravna stajališta navedena u osporenom rješenju Vrhovnog suda RH zasnivaju se na pravilnoj primjeni mjerodavnog prava i na ustavno-pravno prihvatljivom tumačenju tog prava. Ustavni sud utvrđuje da je Vrhovni sud obrazložio svoja stajališta iznesena u osporenom rješenju za koja je nedvojbeno da nisu posljedica proizvoljnog tumačenja i samovoljne primjene mjerodavnog prava.

Vrhovni sud RH, broj: U-III-3858/2005. od 16.10.2008.

4. Naknada za noćni rad ne može biti različito regulirana i različito isplaćivana za pojedine skupine radnika jer to znači diskriminaciju po položaju.

Iz obrazloženja:

U ponovljenom postupku prvostupanjski sud nespornim je utvrdio sljedeće činjenice:

- podnositelji su bili u radnom odnosu kod tuženika (od 1. siječnja 1990. do 31. prosinca 1998. godine) u pododsjeku za zaštitu podataka na službeničkom mjestu „obrađivač zaštite podataka“, a izvršavanje njihovog posla bilo je organizirano tijekom cijelog radnog dana, neprekidno tijekom 24 sata, iz čega slijedi da su poslove obavljali i u noćnoj smjeni;
- podnositelji su od 1. prosinca 1994. godine primali zasebnu naknadu za noćni rad koji su obavili;
- tuženik je 28. studenoga 1994. godine svim policijskim upravama dostavio Naputak za evidentiranje i obračun noćnog rada za Sektor policije i Sektor kriminalističke policije, br. 511-01-81/Službeno od 28. studenoga 1994., donesen na temelju zaključka kolegija ministra unutarnjih poslova održanog 11. studenog 1994. godine. U Naputku je navedeno da na temelju tog zaključka, „od 1. prosinca 1994. godine plaćat će se noćni rad temeljnoj i kriminalističkoj policiji, a odluka će se provoditi od 1. prosinca na način koji ćemo u daljnjem tekstu opisati“ (slijedi objašnjenje pojma „noćnog rada“ i navođenje postotka uvećanja satnice za rad noću radnim danom i nedjeljom - 30%, odnosno za rad noću na blag dane 80%);
- budući da podnositelji nisu bili zaposleni ni u Sektoru policije ni u Sektoru kriminalističke policije, njima je navedenim zaključkom kolegija ministra unutarnjih poslova – na temelju kojeg je donesen Naputak od 28. studenoga 1994. – od 1. prosinca 1994. godine obustavljena isplata naknade za noćni rad;

- podnositeljima je u cijelom razdoblju isplaćivana plaća uvećana za 20% na temelju članka 100. Zakona o unutarnjim poslovima.

Među strankama nije sporno da su podnositelji radili u Pododsjeku za zaštitu podataka Ministarstva unutarnjih poslova, da je izvršavanje njihovog posla bilo organizirano tijekom cijelog dana (jer je služba ustrojena da radi 24 sata), te da su podnositelji radili i u noćnoj smjeni, koji je rad tuženik posebno evidentirao. Tuženik je podnositeljima obustavio isplatu naknade za noćni rad 1. prosinca 1994. godine pozivom na zaključak kolegija ministra unutarnjih poslova, broj: 511-01-81/službeno od 11. studenoga 1994. godine, a to je pravo od 1. prosinca 1994. priznao samo pripadnicima temeljne i kriminalističke policije, što je i razradio u Naputku od 28. studenoga 1994. godine.

Nakon detaljnog ispitivanja svih osobitih okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud je utvrdio da u situaciji kad više kategorija službenika unutar istog tijeka državne uprave (Ministarstva unutarnjih poslova) rade noću nije ustavnopravno prihvatljivo da se pravo na naknadu za noćni rad prizna samo pojedinim od njih. Navedena naknada, naime, u konkretnom se slučaju priznavala i isplaćivala samo po osnovi činjenice da je službenik radio noću, pa ona stoga nije bila ovisna o poslovima koje je u Ministarstvu unutarnjih poslova pojedini službenik obavljao. To izrijeком proizlazi iz sadržaja Naputka od 28. studenoga 1994. godine.

Složenost poslova koje su službenici, uključujući podnositelje, obavljali u Ministarstvu unutarnjih poslova vrednovana je na temelju članka 100. Zakona o unutarnjim poslovima, a izražena je u povećanju njihove plaće za 20%, što nije sporno. Članak 100. Zakona o unutarnjim poslovima u tom je smislu propisivao: «Sredstva za osobne dohotke radnika Ministarstva unutarnjih poslova se na osnovi kriterija utvrđenih aktom o utvrđivanju kalkulativnih prosjeka osobnih dohodaka radnika u organima uprave kojima se sredstva za rad osiguravaju u proračunu Republike uvećana za najmanje 20% zbog posebnih uvjeta rada i prirode obavljanja poslova i zadataka ovlaštenih službenih osoba.»

Sukladno navedenom, Ustavni sud je utvrdio da su podnositelji – s obzirom na radno mjesto unutar Ministarstva unutarnjih poslova na kojem su radili – stavljeni u nejednak položaj u ostvarenju prava na zaradu (naknadu za noćni rad) u odnosu prema službenicima Ministarstva unutarnjih poslova koji su radili na drugim radnim mjestima (to jest, u sektorima temeljne i kriminalističke policije). Time je povrijeđeno pravo podnositelja zajamčeno člankom 14., stavkom 1. (zabrana diskriminacije po položaju) u vezi sa člankom 55., stavkom 1. Ustava (pravo na zaradu).

Ustavni sud RH, broj: U-III-1600/2004 od 17.10.2004.

*mr. sc. Rihard Gliha, dipl. iur.
Zagreb*